

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Scenariusz zajęć z języka polskiego jako obcego, drugiego, dziedzicznego

Nie kupuj kota w worku, czyli rady i przestrogi zapisane w polskich frazeologizmach.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Autorka	Magdalena Bogusławska	
Grupa docelowa	osoby w wieku 13+, także osoby dorosłe, uczące się języka polskiego jako obcego, drugiego, dziedzicznego na poziomie A2/B1 lub wyższym	
Rodzaj zajęć, przedmiot	Język polski jako obcy, drugi, dziedziczny	
Temat, tytuł	Nie kupuj kota w worku, czyli rady i przestrogi zapisane w polskich frazeologizmach.	
Słowa kluczowe	tryb rozkazujący, przysłowie, idiom, frazeologizm, sens dosłowny i przenośny	
Krótki opis zajęć	Zajęcia rozwijają umiejętność dawania rad w języku polskim poprzez pracę z trybem rozkazującym i frazeologizmami w sytuacjach komunikacyjnych z życia codziennego.	
Czas trwania	90 minut	
Cele zajęć	CEL 1. Utrwalenie użycia trybu rozkazującego w funkcji dawania rad, poleceń i ostrzeżeń. CEL 2. Rozwijanie umiejętności stosowania frazeologizmów w trybie rozkazującym w adekwatnych kontekstach komunikacyjnych. CEL 3. Rozwijanie rozumienia znaczeń metaforycznych polskich idiomów i przysłów oraz ich wykorzystania w codziennej komunikacji.	
Kryteria sukcesu, efekty uczenia się	Po zajęciach uczniowie: KS 1. poprawnie tworzą i rozpoznają formy trybu rozkazującego w osobach <i>ty, wy, my</i> oraz w konstrukcjach z <i>niech</i> , KS 2. stosują tryb rozkazujący w wypowiedziach zawierających frazeologizmy, wyrażając rady, polecenia i ostrzeżenia, KS 3. wyjaśniają własnymi słowami znaczenie poznanych idiomów i używają ich w odpowiednich kontekstach komunikacyjnych.	Powiązanie z celami C 1. z KS 1. C 2. z KS 2. C 3. z KS 3.
Metody, techniki, formy pracy	praca indywidualna, praca w parach, rozmowa moderowana	

STRUKTURA ZAJĘĆ				
Aktywność	Czas trwania	Czynności osoby prowadzącej	Czynności uczestników	Niezbędne materiały i sprzęt
Wprowadzenie do zajęć	10 minut	Nauczyciel wita uczniów, robi rundkę na start, prosząc, aby każdy dokończył zdanie: <i>Dziś chcę....</i> . Następnie pyta, czy zdarza im się udzielać innym rad i jeśli tak, czego ono dotyczy, albo ogólniej: <i>jakich rad ludzie udzielają sobie najczęściej?</i>	Uczniowie swobodnie odpowiadają na pytania.	
Wprowadzenie frazeologizmów	10 minut	Nauczyciel łączy uczniów w pary i rozdaje im krótkie dialogi zakończone jednym z frazeologizmów: <i>Nie zamiataj tego pod dywan. Nie kupuj kota w worku. Nie wywołuj wilka z lasu. Nie dziel skóry na niedźwiedziu. Kuj żelazo, póki gorące. Powiedz to prosto z mostu. Trzymaj język za zębami. Złap byka za rogi.</i> Jeśli par jest więcej niż osiem, niektóre mogą pracować na tym samym dialogu. Nauczyciel prosi uczniów o przeczytanie scenki, zastanowienie się, gdzie i w jakim kontekście mogłaby się wydarzyć oraz o odgadnięcie intencji podkreślonego zdania: jaką ma funkcję i co znaczy? Czy ma tylko sens dosłowny, czy także sens przenośny? Jaki? Prosi o przygotowanie krótkiej wypowiedzi, w której jedna osoba z pary opowie, o czym jest scenka, jaki ma kontekst i jaka jest jej pointa. Po rozdaniu dialogów nauczyciel daje uczniom czas na ich przeczytanie i omówienie w parach.	Pary analizują dialogi, a następnie opowiadają o nich.	Załącznik 1.
Prezentacje par	20 minut	Nauczyciel zaprasza kolejne pary do zaprezentowania swoich dialogów. Dopytuje, gdzie mogła mieć miejsce dana rozmowa, kim są rozmówcy i co jedna osoba chce osiągnąć, wypowiadając podkreślone zdanie. Na tablicy zapisuje wszystkie frazeologizmy, które pojawiły się w dialogach. Następnie nauczyciel kieruje uwagę uczniów na znaczenie tych wyrażen. Pyta, czy należy je rozumieć dosłownie, czy raczej w sensie przenośnym i zachęca uczniów do wyjaśnienia ich znaczenia własnymi słowami. Jeśli trzeba, doprecyzowuje lub koryguje interpretacje, tak aby wszyscy mieli jasność, jak dany frazeologizm funkcjonuje w codziennej komunikacji i w jakich sytuacjach jest używany.		tablica lub flipchart, markery
Ćwiczenie utrwalające	10 minut	W kolejnym kroku nauczyciel prosi uczniów, aby samodzielnie wymyślili inne sytuacje, w których można by użyć wybranego frazeologizmu, i krótko je opisali. Następnie wybrane przykłady są prezentowane na forum. Nauczyciel komentuje ich trafność oraz poprawność znaczeniową, w razie potrzeby doprecyzowuje użycie wyrażen i wskazuje, w jakich kontekstach komunikacyjnych są one naturalne i adekwatne.	Uczniowie indywidualnie lub w parach wykonują ćwiczenie, prezentują i omawiają na forum wraz z nauczycielem. Utrwalają nie tylko znaczenie frazeologizmów, ale także uczą się świadomie stosować je w sytuacjach komunikacyjnych.	

Tryb rozkazujący	30 minut	Nauczyciel porządkuje zasady tworzenia trybu rozkazującego na przykładach zapisanych na tablicy. Zwraca uwagę, że nie używa się zaimków osobowych (<i>ty, my, wy</i>), ponieważ osoba jest wyrażona w końcówce czasownika. Przypomina zasady tworzenia trybu rozkazującego dla <i>ty</i> (np. <i>powiedz, trzymaj, złap</i>), dla <i>wy</i> (<i>powiedzcie, trzymajcie, złapcie</i>) oraz dla <i>my</i> jako zachętę do wspólnego działania (<i>powiedzmy, trzymajmy, złapmy</i>). Następnie wprowadza konstrukcję z <i>niech</i> do wyrażania rady, polecenia lub życzenia wobec trzeciej osoby (np. <i>niech Pani powie, niech Pan trzyma, niech Państwo złapią</i>). Nauczyciel wyjaśnia też sposób tworzenia przeczenia w trybie rozkazującym (np. <i>nie kupuj, nie wywołuj, nie dziel; nie kupujcie; nie kupujemy; niech nie kupuje</i>). Zwraca przy tym uwagę na aspekt czasownika. Następnie nauczyciel rozdaje lub udostępnia uczniom wybrane przez siebie ćwiczenie dotyczące trybu rozkazującego (obejmujące różne osoby: <i>ty, wy, my</i>, konstrukcje z <i>niech</i>, formy twierdzące i przeczące oraz aspekt). Prosi uczniów o samodzielne wykonanie zadania. Po zakończeniu pracy nauczyciel wspólnie z klasą sprawdza odpowiedzi, zapisuje poprawne formy na tablicy i w razie potrzeby wyjaśnia trudniejsze przypadki.	Uczniowie słuchają wyjaśnień nauczyciela, robią notatki, następnie wykonują ćwiczenie indywidualnie i sprawdzają odpowiedzi z nauczycielem.	Przykładowe ćwiczenia do wykonania: https://spokopolish.pl/wp/wp-content/uploads/2025/06/A2-B1-Tryb-rozkazujacy--Imperative-mood.pdf
		Nauczyciel wraca do dialogów z początku lekcji. Prosi, aby każdy wybrał jedną z tych sytuacji i przetworzył ją twórczo, tj. zmienił zakończenie, role rozmówców lub problem, zachowując jednak sens sytuacji, np. frazeologizm „Nie kupuj kota w worku”: zamiast rozmowy o tanim telefonie może to być rozmowa o ofercie pracy za granicą, której ktoś nie sprawdził. Nauczyciel monitoruje pracę uczniów, pomaga w doborze form i poprawia ewentualne błędy. Wybrane dialogi są prezentowane na forum klasy.	Uczniowie wybierają jeden z dialogów z początku lekcji, modyfikują go, a następnie prezentują na forum.	
Podsumowanie zajęć	10 minut	Nauczyciel podsumowuje zajęcia, prosi każdego ucznia, aby wymyślił jedną krótką radę dla kogoś, kto właśnie przyjechał do Polski, używając przy tym trybu rozkazującego i jednego z poznanych frazeologizmów. Zaprasza kilka chętnych osób do podzielenia się swoją radą na forum. Dziękuje wszystkim za wspólną pracę i kończy zajęcia.	Uczniowie wymyślają rady. Chętne osoby prezentują je.	
Metody monitorowania osiągnięć uczestników	obserwacja, analiza poprawności wykonania ćwiczeń i wypowiedzi uczestników			
Lista dodatkowych źródeł, materiałów	wykorzystanie publikacji „Między słowami (...)” - rozdział poświęcony idiomom i przysłowiom.			
Możliwe sposoby indywidualizacji pracy na zajęciach (jeśli dotyczy)	Uczniowie mogą pracować z różnym stopniem wsparcia (np. listy idiomów, modele zdań) lub samodzielnie tworzyć wypowiedzi, w zależności od poziomu językowego.			

Jakie potencjalne trudności można napotkać, prowadząc zajęcia?	Jak im zaradzić?
Trudności mogą obejmować zrozumienie metaforycznego znaczenia frazeologizmów, zróżnicowany poziom kompetencji językowych uczestników oraz nieśmiałość w wypowiedziach ustnych.	Poprzez tworzenie bezpiecznej, wspierającej atmosfery sprzyjającej aktywności językowej uczestników.

Załącznik 1.

Ania: Dlaczego jesteś smutny? Kuba: Zgubiłem słuchawki Tomka. Ania: Tomek wie o tym? Kuba: Nie. Boję się mu powiedzieć. Ania: <u>Nie zamiataj tego pod dywan.</u> Powiedz mu prawdę.	Marek: Chcę kupić telefon w Internecie. Ola: Czytałeś opinie o sprzedającym? Marek: Nie, ale jest tanio. Ola: To niebezpieczne. <u>Nie kupuj kota w worku.</u>	Kasia: Wycieczka jest już w przyszłym tygodniu! Bartek: No tak. Kasia: Boję się, że będzie padać. Bartek: Przestań tak mówić. <u>Nie wywołuj wilka z lasu.</u>	Paweł: Jak wygram konkurs, kupię nowy rower. Zuzia: Wygrałeś już? Paweł: Jeszcze nie. Zuzia: To poczekaj. <u>Nie dziel skóry na niedźwiedziu.</u>
Asia: Widziałeś? Można iść na praktyki do gazety „Echo Miasta”! Oskar: Fajnie, zastanawiam się. Asia: Nie czekaj. <u>Kuj żelazo, póki gorące.</u> Potem nie będzie miejsc.	Magda: Maks, dlaczego jesteś zły? Maks: Nic takiego. Magda: Widzę, że coś jest nie tak. Czy to moja wina? <u>Powiedz mi prosto z mostu!</u>	Olek: Znam sekret Ani. Basia: To nie mów nikomu. Olek: A może powiedzieć całej klasie? Basia: Nie. <u>Trzymaj język za zębami!</u>	Kaja: Dlaczego jesteś taki zdenerwowany? Igor: Jutro mam eliminacje do konkursu. Kaja: I co? Igor: Myślę, żeby w ogóle nie iść. Kaja: Nie rób tego. <u>Złap byka za rogi.</u> Idź i spróbuj.